

Je obrovský rozdíl mezi tím, co v médiích vidí člověk z Ruska a ze západního světa, říká novinář Rosí

Válka na Ukrajině s sebou kromě utrpení milionů lidí přinesla mimo jiné také vlnu dezinformací. Není proto jednoduché se zorientovat v tom, které zprávy jsou pravdivé.

O ověřování informací českými novináři se studenty během projektového dne hovořil redaktor České televize Luboš Rosí. Mluvil například o tom, jak to chodí v médiích v Rusku nebo kde končí svoboda slova. „Internetová svoboda je úplně bezbřehá a naprosto neregulovaná. Osobně zastávám názor, že dřív nebo později tady nějaká regulace být musí,“ řekl.

V České televizi se jako vedoucí redaktor pořadu Newsroom ČT24 mimo jiné v posledních týdnech zabýváte dezinformacemi a fake news spojenými s válkou na Ukrajině. Je v tomto ohledu současná situace specifická?

Moje překvapení je, že aktivita dezinformátorů je mnohem nižší, než byla v posledních letech, když tady žádná válka nebyla. Najednou mám pocit, že jejich pozice je oslabená.

Česká dezinformační scéna samozřejmě někde na Ukrajině nebo v Rusku nikoho nezajímá, ale docela ráda různě manipuluje nebo vymývá hlavy spoustě našich spoluobčanů.

Osobně mě překvapilo, jak česká dezinformační scéna trollů a dezinformátorů v prvních týdnech války utichla. Možná i pro ně to byl šok. Netrvalo to ale dlouho. Teď máme za sebou tři nebo čtyři týdny války, dezinformátoři začali vylézat z děr a rozjíždějí nenávist a boj proti čemukoliv slušnému a základní empatii.

Začínají hlásat, jak si Ukrajinci neváží toho, co jim poskytujeme, jak jim dáváme jídlo a oni ho vyhazují, jak mají značkové oblečení. Taky tvrdí, že to nejsou žádní uprchlíci, nebo mluví o tom, jaký nepořádek po sobě nechávají v uprchlických centrech.

Chtěl bych varovat před tím, jak den za dnem, týden za týdnem se víc a víc (dezinformátoři) probouzí. Mám pocit, že každý z nás se den za dnem trochu otupuje, když vidíme obrázky z války. A myslím si, že oni toho brzy budou chtít využít. Čím víc bude pozornost normálního člověka upadat, tím víc se do těch ‚otevřených dveří‘ budou snažit dát svoji dezinformační nohu.

‚Regulace na internetu být musí‘

Česko hned v prvním týdnu válku zablokovalo osm dezinformačních webů. Byl to podle vás správný krok? Kde je hranice mezi dezinformací, které se má zabránit v šíření, a mezi špatným vyjadřováním svého názoru?

Svoboda slova je samozřejmě dána Ústavou, ale na druhou stranu internetová svoboda je úplně bezbřehá a naprosto neregulovaná. Osobně zastávám názor, že dřív nebo později tady nějaká regulace být musí.

Starší média už jsou tady dostatečně dlouho na to, aby byla i legislativně nějak regulovaná. Například v nich nesmíte lhát. Respektive když třeba v novinách budete lhát a bude se někdo právně bránit, tak má právo na omluvu. To samé se může stát v televizi, když nebudete dodržovat určité zásady.

A najednou přišel před zhruba dvaceti lety internet, který je od začátku založen na maximální svobodě slova. A zákonodárci to nikdy nebyli schopni dohnat, protože je to nové médium, a hlavně se toho většina lidí bojí, protože neví, kdo a podle čeho bude poznávat, jestli něco je dezinformace, lež nebo propaganda a kdy weby zablokovat a kdy je nezablokovat.

Jsou tady tři typy médií, kterým se dostalo zákonného omezení tak, aby předávaly pravdu nebo něco, co se pravdě a objektivitě blíží, a u internetu to není a všichni se bojí, že se něco zablokuje.

V době, kdy je minimálně polovina Evropy ve válečném stavu a je tady nějaká nepřátelská mocnost, která šíří svoje propagandistické myšlenky nebo stanoviska, to někdo začne řešit a najednou se objeví mnoho bojovníků za svobodu slova, kteří ji začnou obhajovat. Jsou přitom země, které to mají na rozdíl od nás přísněji regulováno, aby se tam nešířila propaganda. My kolem toho chodíme zatím po špičkách jako ti mírumilovní, kteří říkají, že svoboda slova je na prvním místě.

Svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Lhát, manipulovat a vytvářet propagandu pro jednu z válečných stran a v tomto případě pro tu agresivní nebo pro tu, která rozpoutala válku, je z hlediska válečného práva už někde za hranou.

A myslíte si, že názor většinové společnosti na válku mohl ovlivnit na druhé straně i výrazně protiruský projev českého prezidenta Miloše Zemana?

Nejsem politolog, ale na druhou stranu, kdo sleduje politiku a česká média dlouhodobě, tak ví, že u pana prezidenta dochází k různým změnám názorů. Ať za tím jeho nedávným projevem stojí cokoliv, jeho chování je teď úplně jiné než jeho chování v posledních pěti až šesti letech, kdy byl velmi proruský a proputinovský.

Najednou se postavil proti tomu všemu. Komentátoři v různých médiích se přou, jestli je to nějaký vypočítavý kalkul nebo jestli skutečně je to skutečně nový názor. Ať už je to cokoliv, tak je otázka, jak moc to českou společnost ovlivní.

Myslím si, že mnohem větší vliv na veřejné mínění mají média, která ukazují válku a obrovské utrpení lidí. Mám pocit, že i v průzkumech, které zatím vyšly, ta česká podpora Ukrajiny nebo válečným uprchlíkům byla obrovsky vysoká, snad k 90 %. Nejsem si tedy úplně jistý, jestli ten jeden projev, který byl úplně jiný než všechny předchozí ze strany prezidenta, něco zásadně změnil.

Silná propaganda v Rusku

Jaká je aktuálně situace přímo v ruských médiích? Jste s nějakými místními novináři ve spojení?

Ano, samozřejmě mapujeme situaci. Spojujeme se s českými novináři na Ukrajině, spojujeme se s ukrajinskými novináři přes Skype a snažíme se spojit právě s ruskými novináři. Je to ale hodně náročné, protože nám většinou nechtějí odpovídat, tedy ti oficiální proruští. Ale je tam několik opozičních médií, která jsou proti vládě, proti (ruskému) prezidentu (Vladimiru) Putinovi a ty se snaží alespoň trochu objektivně o té válce na Ukrajině referovat. A s těmi jsme také v kontaktu.

A jak teď zhruba vypadá ruská mediální scéna? Z velké části se v tamních televizích objevuje opravdu silná propaganda, prodloužily se stopáže politických debat a pořadů, ve kterých velmi agresivně uráží oponenty, Ukrajinu a tvrdí, že Rusko jim tam přišlo pomoci a že Ukrajinci to nepřijímají a podobně.

Mají jeden pořad, který se jmenuje 60 minut, a tam opravdu pracují ti nejznámější ruští propagátoři a je zajímavé, že stopáž toho pořadu se během války rozšířila. I když se jmenuje 60 minut, tak nemá 60 minut, dokonce už ani 90 minut, ale má 120 minut a ještě ho vysílají dvakrát denně. A opravdu své vidění světa do lidí „perou“ od rána do večera.

Snažíme se zachytit, co jim říkají, přeložit to a třeba je konfrontovat s tím, co doopravdy z té Ukrajiny přichází. Je obrovský rozdíl mezi tím, co má možnost vidět ruský divák, a tím, co má možnost vidět divák západního vyspělého světa.

Situace je teď pro většinu lidí velmi nepřehledná. Není jasné, kterým informacím věřit. Jaká média byste tedy v této zmatené době doporučil sledovat?

Jsou to média, u kterých si máte možnost dohledat, co za novináře pro ně píše, kdo je vlastní, jak jsou financovaná, nebo média, u kterých znáte jejich minulost. A měla by to být velká, etablovaná média. Etablovaná v tom smyslu, že tady působí dlouho a mají nějaké jméno.

Česká mediální scéna je poměrně malá. Patří tam Česká televize s informačním kanálem ČT24, Český rozhlas a zpravodajský web iRozhlas.cz, ČTK a jejich České noviny. Tato (veřejnoprávní) média by měla být neovlivněná a nezabarvená. Pak máme weby, u kterých bych se asi taky nebál, jako je například iDnes.cz, Novinky, Aktuálně, Neovlivni.cz nebo DTV. Ta velká média stojí za to sledovat.

Naopak je tu ale stále dost webů, u kterých nemáme šanci dohledat, jak vznikly, kdy vznikly, komu patří, píšou tam lidi s pseudonymem nebo se jménem, které je skoro vymyšlené a to je například Aeronet, Sputnik, Pravý prostor nebo Zvědavec.org. Ty jsou na oficiálních seznamech dezinformačních webů, které vydává ministerstvo vnitra.

Zuzana Mazurová

